

Jakes Lafitte

Ingeniaria

Bake prozesuak eta aberri askatasuna

■ Mende honen hasieran gertatu ziren liskar askok irtenbide bat ukan zuten arren (Aljeriaren independentzia gerla, kolonia ohien berjabetasuna...), eta beste batzuk (hala nola Korea) *statu quo*-ra iritsi direla, beste bi ditugu, aldiz, prozesu bake batean sartu arren, epe motzerako irtenbiderik gabe direnak, itxuraz behintzat. Israel/Palestina eta Ipar Irlandakoa aipatzen ditut naski. Omagh hirian gertatu den atentatuak bazterrak higitu ditu mundu guztian. Osorik gizalegeen aurka izanez gainera, taktikaz oso torpea izan da ekintza: gizarteari atentatuaren berri faltsua eman zioten egileek, aipatu ez zuten tokian gertatu baitzen leherketa; gehiengo batek onartu zuen bake prozesua zalantzan jarri du, Tony Blair eta Gerry Adams-ek orain arte egin lan emankorra deusezta-teko arriskua hartuz, eta Bake Prozesuak indarkeria ez duela geratuko aldarrikatzen duten Ulsterko indar kontserbatzaile eta atzerakoiei arrazoia emanez.

Ekialde Hurbilean, aldiz, alderdi bakoitzeko talde estremistek bake prozesuaren desgiteari ekiten diote. Israeleko Sionistak Israel Handia eraikitzen saiatzen direlarik, Arabiarrek Palestina osoa berreskuratu nahi dute. Horretaz gainera, Hamas talde integristak arazoa okerragotzen ari da, berrogeita hamar urtetako liskar honetan fanatismo musulmana sartuz. Nire uste apaletan, Israel Estatua 1967 aurreko mugetan geldituko balitz eta bere lurraldearen zabaltzeari uko egingen balio, bake alderantz urrats handi bat egingen litzateke.

Nazio askapen mugimendu batean Bake Prozesua ez da nazio menpetuari estatu menperatzaileak berjabetasuna ematen dion ituna, baizik eta berjabetasun alderantz bide irekiago bat. Bake prozesu bat izenpetuz gero, arazoa kontutan hartzen dela frogatzen duen dokumentu bat kalera-tzen da: «Etsaia» rekin mintzatu behar delako agiria da; zapalkuntza eta indarkeria utziko dute alderdi biek negoziatzaioaren truke. Naski, bake prozesua ez dute alderdi guztiek onartzen, aldi batean problema guztiak ezin baitira konpondu: herri menperatuaren alderdi batzuek hutsak badituela salatzen dute gehienetan, beste aldeko estremistek, aldiz, Estatuari eta Konstituzioari afrontu bat egingen diela aldarrikatzen dutela. Zernahi bake prozesu izen-

Bake prozesu bat antolatzekotan, alderdi abertzale guztiek parte hartu beharko dute, abertzale, autodeterminazio eta independentzia hitzak tabu izan gabe

petu ondoren, herri menperatuak ordezkatzeko duten talde armatuek gatazka gogorriari utzi behar diote, askatasunerantz oinarri berriak ezartzeko.

Behin baino gehiagotan, Irlandako Bake Prozesua eredutzat proposatu du Euskal Herriarentzat ezker abertzaleak, PSOE eta PPren kritikak ezkorak oihartzun bakarrak izan direlarik. Stormont-eko ituna izenpetu ondoren gertatu zen lehen atentatu protestanteek antolatu zutela jakinik, galduta sentitzen zen menperatzailearen ekintza kontrolatu gabetzat jo nuen; protestante taldeen ekintza latz horrek Aljeriako gerlaren bukaera OASek egindakoa gogoratu dit; Omagh gertatuak, aldiz, desilusio handia sortu du nire baitan. IRA benetakoak egin atentatu orain gaitzesten dute Ulsterko alderdi guztiek, baita erradikalenek ere. Jarrera horrek Bake Prozesua salbatuko duelako itxaropena daukat.

Zer esan, bainan, Euskal Herriko bake prozesuari buruz? Sekulan ez dira etorri hitz hauek Madriletik, hiru alderdi abertzaleek autodeterminazioaren alde agertu arren. Ez da ahoskatu ez gerla denboran ezta «Apertura» garaian, ezta ere Franco hil ondoren. Bai, autonomi estatutu bat (bi Nafarroakoa kontutan harturik) izenpetu da eta Euskera koofiziala bihurtu da gastelearen ondoren. Bainan estatutuak dakartzen konpetentzia guztiak ez dira oraindik Gasteizko gobernuaren ardurapean; Euskeraren alde onartuak ez du hizkuntza honen berreskurapena ziurtatzen; EAJk eta beste abertzaleek Euskera «inposatu» nahi omen dute. Autonomi estatutua hobekitu ordez eta Euskal Herrian onartua ez den konstituzioa aldatu beharrean, autodeterminazioa ukatzea, ZEN plana, GAL, lege anti-terroristak, estradizioak, atxilotetak, HBko mahaiki-deen kartzelaratzea, Egin itxia datorkigu. Zapalkuntza horrek ez du onik ekartzen, ez Espainarentzat ezta Euskal Herriarentzat ere; politika horrek atentatu gero eta gogorragoa ekarri baino ez du egingen. KAS alternatiba bide ona izan zen Hegoaldean dagoen kinkatik ateratzeko, bainan programa horri elkor izan zaio Espainiako gobernuak. Hegoaldean bake prozesu bat antolatzekotan, alderdi abertzale guztiek parte hartu beharko dute, abertzale, autodeterminazio eta independentzia hitzak tabu izan gabe. ■

Arantza Urkaregi

Gero eta ezberdintasun gehiago

Komunikabideetatik ailegatzeko zaigun mezu nagusiaren arabera, gero eta hobeto bizi gara, kontsumo-maila handiagoa dugu eta oinarritzko eskubideak (hezkuntza, osasuna...) beteta omen ditugu. Baina pasa den astean Nazio Batuen Garapenerako Programak egin-dako txostenak gezurtatu ditu gure artean oso zabaldua dauden ideia horiek.

Izugarri aberatsak diren hiru pertsonak (Bill Gatesek, Bruneiko Sultanak eta Kansaseko batek) dituzten ondasun guztiak 48 herri pobreen Barne-Produktu Gordinen arteko batura baino handiagoak dira.

Munduko 225 pertsona aberatsenen ondasuna, 2.500 milioi pertsona (biztanlegoaren %47) pobreenek dutenaren baliokidea da. Orain dela bi urte, 358 aberatsen dirua hartu behar zen kontuan horretarako. Hau da, aberastasuna gero eta esku gutxiagotan biltzen da.

Are gehiago, 225 aberats horiek dutenaren %4a (44.000 milioi dolar) nahikoa da urtebetean zehar, irakaskuntzarako sarbide orokorra, pertsona guztien oinarritzko osasuna eta emakumeen ugaltza-osasuna, edonorentzako elikatze nahikoa, ur garbia eta saneamendua lortu eta bermatzeko.

Dirudienez, hobeto gaude: kontsumoan 24 bilioi dolar gastatzen dira, 1975ekoaren bikoitza. Baina arazo txiki bat dago: kontsumoa, bizi-kalitatea eta aberastasuna bezalaxe, gaizki banatuta dago. Herri industrializatu bateko ume bakar batek garapen bidean dagoen herri bateko 50 umek beste kontsumitzen du, eta munduko biztanleen %20a kontsumo osoaren %86aren arduraduna da. Gehiago kontsumitzen da, baina oraindik 1.000 milioi pertsonak ase gabe dituzte oinarritzko premiak.

Ez gaitzezen engaina. Diferentziak ez dira desagertzen ari. Batzuk ondo bizi garen bitartean, asko eta asko gosez hiltzen ari dira. Eta datu hauek guztiak eman dituen erakundeak, Nazio Batuen Erakundeak, hain zuzen, ez du inolako iraultza-kutsurik.

Kornerra

Mikel Elorza

Eredua berritu

■ Bihar hasiko den Zinemaldian ez dut uste *Albaniako konkista* ikusiko dugunik, baina ziurrenik Albaniako triskantza ikusi ahal izango da. Dena den, izarraren dantza hasi baino lehen, botoen dantza hasia dugu. Askok akaso ez du igarriko, baina sindikatu-hauteskundeak martxan dira. Hainbat hilabetez euren ordezkariak hautatuko dituzte Hego Euskal Herriko langileek. Eta askok ez igartze hori da esanguratsua, horixe da krisiaren adierazle. Hauteskundeak indartu behar dira, sindikatuen eraginez baizik ez baitira langileei geratzen zaizkien eskubide apurrak bermatuko; oraindik ere langileen defentsarako instrumentu dira. Baina instrumentu zahar. Eredua klasikoei erantzuten diete, eta gizartearen esparru zabalegia ihesten zaie (langabetuak eta gazteak, kasu). Eredua berritu beharra dago; ez apika funtsean erratua delako, gizarteak aldatu delako baizik. Sindikatuak dauden horretan segi dezaten nahi duena boterea bera da. Eta horixe da eredua erratua den seinalerik nabarmenena.

L A P h I T Z A

